Rajavartiolaitoksen esikunta
Suunnittelu ja talousyksikkö 18.10.2021

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 ja valtioneuvoston puolustusselonteko Rajavartiolaitoksen henkilöstötarpeen osalta

1. Johdanto

Rajavartiolaitoksen henkilöstö on vähentynyt 1990-luvun alusta rajatilanteen suotuisan kehityksen johdosta noin 25 %. Samaan aikaan on tehty rajanylitysliikenteen kasvusta johtuen omin toimenpitein noin 2 500 virkamiehen siirtoa uusiin tehtäviin, joista 1 500 rajanylityspaikoille tarkastamaan parhaimmillaan noin 1 600 % kasvanutta rajanylitysliikennettä. Sopeuttamisohjelmien vaikutuksesta 2013-2017 vähennettiin valvontaa itärajan pohjoisosissa lähes 40% ja Pohjanlahdella 25% sekä keskitettiin hallinto- ja tukipalveluja edelleen.

2. Rajavartiolaitoksen toimintaympäristön ja tehtävien asettamat vaatimukset henkilöstöresursseille

Toimintaympäristö on muuttunut 2010-luvun alun suotuisista ajoista epävakaaksi ja vaikeasti ennustettavaksi. Rajaturvallisuus Euroopassa ja Suomessa on edelleen muuttuneen turvallisuustilanteen keskiössä. Baltiassa EU-maat ovat joutuneet hybridivaikuttamisen kohteeksi. Laittoman maahantulon uhka on noussut jälleen merkittävästi Suomen lähialueilla erityisesti vuoden 2021 aikana. Tilanteen muuttuminen parempaan ei ole todennäköistä. Laitonta maahantuloa ja muuttoliikkeitä voidaan käyttää myös hybridipainostuskeinona.

Rajavartiolaitoksen kyky hoitaa muuttuneessa toimintaympäristössä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi vaadittavat tehtävät ja kasvavat EU-velvoitteet sekä varautuminen rajatilanteen häiriötilanteisiin edellyttää riittävää koulutettua ja rajavartiomiehen toimivaltuudet omaavaa henkilöstöä. Sisäisen turvallisuuden selonteon mukaisesti on varmistettava Rajavartiolaitoksen kyky vastata rajaliikenteen odotettuun kasvuun sekä rajatilanteen muutoksiin. Tämä tarkoittaisi arviolta henkilöstömäärän vakiinnuttamista 3000 henkilötyövuoden tasolle. Samanaikaisesti on huolehdittava EU-velvoitteiden toimeenpanosta siten, että kotimaan suorituskyky ja valmius ei niistä kärsi.

Viimeisimmän hyväksytyn julkisen talouden suunnitelman mukainen rahoitus mahdollistaa Rajavartiolaitokselle enintään 2915 HTV:tta vuonna 2026. Rajavartiolaitos tarvitsee lisärahoituksen omilla rajoillamme, merialueella ja rajanylityspaikoillamme riittävän toimintakyvyn ja valmiuden ylläpitämiseksi.

Rajavartiolaitoksen korkea valmius, toimivaltuudet ja suorituskyky ovat tärkeä osa Suomen puolustusjärjestelmää. Aluevalvontaviranomaisena Rajavartiolaitoksella on jatkuva

valmius Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamiseen. Rajajoukkojen kokoonpanoa, materiaalia ja käyttöperiaatteita kehitetään suunnitelmallisesti osana puolustusjärjestelmää. Kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti aiempaa suuremmat valmiusvaatimukset.

3. Talousarviorahoituksessa oleva vaje Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien turvaamiseksi

Rajavartiolaitoksen henkilötyövuosimäärä tulee nostaa toimintaympäristön ja tehtävien edellyttämään sekä sisäisen turvallisuuden selonteossakin kirjattuun 3 000 henkilötyövuoteen vuoteen 2026 mennessä. Lisääntyviin ja uusiin tehtäviin saadusta rahoituksesta huolimatta, alkaa rajavartijoiden määrä laskea ilman esitettyä lisärahoitusta vuodesta 2023 alkaen. Rajavartijamäärän turvaaminen edellyttää pysyvää 1,8 – 5,8 milj. euron lisäystä vuodesta 2023 alkaen. Edellä esitetyt luvut eivät sisällä Parikkalan rajanylityspaikan avaamisesta johtuvia henkilöstötarpeita. Henkilöstön lisäys kohdennetaan operatiivisiin tehtäviin rajoillemme, merialueelle ja rajanylityspaikoille.

4. Henkilöstövajeen vaikutukset Rajavartiolaitoksen toimintaan

Mikäli henkilötyövuosimäärää ei nosteta 3 000 henkilötyövuoteen 2026 mennessä, heikkenee Rajavartiolaitoksen operatiivinen suorituskyky. Vaikutus näkyy kaikissa Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä: rajaturvallisuuden ylläpitämisessä, meripelastuksessa ja ympäristövahinkojen torjunnassa sekä kriisivalmiuden ylläpitämisessä. Valvonnan määrä itärajalla ja merellä vähenee. Samalla laskee kyky vaikuttaa rajat ylittävään rikollisuuteen, laittomaan maahantuloon ja ihmiskauppaan. Viive avunantamiseen kasvaa, erityisesti meripelastus- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävissä sekä hälytystehtävissä itärajalla. Rajanylitysliikenteen sujuvuus heikkenee. Suorituskyvyn ja näkyvyyden lasku vähentävät kansalaisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta erityisesti itärajan ja saariston harvaan asutetulla alueella.